twee onderscheiden zaken. De eerste maal op Jezus Kruisdood, den eersten keer op wat hem smaad aan deed, en ten slotte aan den dood overgaf, maar den tweeden keer verwijzende naar wat zijn glorie deed intreden en straks door zijn hemelvaart zou voltooid worden. Een tweeledige verwijzing alzoo, eerst naar Jezus' ondergang in den dood, doch de tweede maal een verwijzing naar Jezus' verheerlijking. En bij beide voorzeggingen is dan voorts scherp in het oog te houden, dat beide malen de verwijzing *naar de Schrift*, eenigliik slaat op wat wij het *Oude Verbond* noemen. Toen Paulus toch dezen eersten brief aan de Kerk van Corinthe schreef, bestond het Nieuwe Testament nog niet. Beide zinrijke uitspraken, zoo die uit het 3e als die uit het 4e vers, strekten derhalve, om duidelijk in het licht te stellen, dat thans volledig de dubbele Oud-Testamentische Profetie vervuld was, zoowel die omtrent Jezus' lijden en sterven, als die geheel andere die doelde op Jezus' Verrijzenis, en Hemelvaart en op zijn plaastneming aan de Rechterhand des Vaders.

Het moest aan de Corinthiërs ernstig en met nadruk op 't hart worden gedrukt, dat al hetgeen nu van den Christus te belijden was, reeds onder het Oude Verbond door de Profeten was aangekondigd, en dat 't thans juist zóó uitkwam, als het geprofeteerd was en bij het uitkomen juist zóó toeging en verliep, als het niet nu pas door den Dooper, maar in oude eeuwen reeds aan Gods volk voorspeld was.

Het is hierom dan ook, dat de Apostel tot twee malen toe, door zijn zeggen: »*Naar de Schriften*« naar het Oude Testament verwijst. Het moest voor de Kerk aller eeuwen onherroepelijk vaststaan, dat de Christus, naar Gods bestel, alzoo *moest* lijden, en straks *moest* verheerlijkt worden, en dat de zaligheid van Gods uitverkorenen ten slotte van de gereede vervulling van deze *beide* Profetieën afhing.

Het is hier in gewijzigden vorm geheel hetzelfde als wat dezelfde Apostel aan de Kerk van de Philippenzen schreef. Ook daar begon hij met te verwijzen naar Jezus Goddelijke persoonlijkheid. »Die in de gestaltenisse Gods zijnde« zoo was de verheven uitdrukking, waarmede hij hun den Zoon des Vaders inleidde. Hij was, zoo betuigt de Apostel, van alle eeuwigheid her in de gestaltenisse Gods, zóó beslist, dat hij het „geen roof geacht had", Gode evengelijk te zijn. Doch toen is zijn geheel vrijwillige zelfvernedering ingetreden, een vernedering tot *vernietiging* toe. Zoo toch schreef de Apostel: »Die Zone Gods heeft zich zelven *vernietigd*, doordien hij de gestaltenisse van een dienstknecht aannam, en alzoo den menschen was gelijk geworden. En na alzoo als het vleeschgeworden Woord in dienstknechtsgestalte te zijn opgetreden, heeft de Christus zich zelven vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja, den dood des Kruises«.

Dit was het eerste stadium van het groote werk der Verlossing, doch daarop volgde dan ook het tweede, en dat tweede bestond hierin, dat »God hem uitermate heeft verhoogd en hem een naam heeft gegeven, welke boven allen naam is, en hiervan zou ten slotte de heerlijke uitkomst zijn, dat zich in den naam van Jezus buigen zou alle knie dergenen die in den hemel, die op de aarde en die onder de aarde zijn, en dat ten leste »alle tong zou belijden dat Christus de Heere is, tot heerlijkheid Gods des Vaders». Geheel ditzelfde nu is het, wat de Apostel in zijn zendbrief ook aan de Kerk van Corinthe betuigde, en betuigde als niet anders inhoudende, dan wat reeds in de dagen der aloude Profetie aan het volk van Israel was toegezegd.

Beide, alles beheerschende, gebeurtenissen in de existentie van den Christus vormen derhalve één saamhangend geheel. Ze doelden er toch beide op, om het Paradijs, dat door Satan's verleiding en Eva's bezwijking zoo jammerlijk teloorging, in nog verhoogde glorie te herstellen. In de Voleinding toch zal niet eenigliik het Paradijs zijn teruggekeerd, maar het zal opnieuw onzen toestand beheerschen; doch alsnu, bij vroeger vergeleken, met dit tweeërlei verschil, ten eerste, dat het nieuwe Paradijs in *volle* heerlijkheid voltooid zal wezen en alsdan in die heerlijkheid zoo onverbrekelijk vast zal staan, dat er geen breuke ooit meer zal kunnen intreden. Juist echter om dit alle heerlijkheid te boven gaande einddoel te bereiken, moest de niets ontziende zelfvernedering van den Redder aan het Paradijs voorafgaan. De Christus kon ons niet redden, door het beste wat nog op deze aarde was overgebleven, enkele graden in zuiverheid en luister te verhoogen. Om de redding te kunnen aanbrengen, moest de Christus in het diepste van onze menschelijke verwijfeling wegzinken, in die diepte zijn verkorenen vinden, en zoo uit de diepte der zelfvernedering en zelfvernietiging, het verloste en van schuld gereinigde kind van God te voorschijn doen treden. Vandaar de niets ontziende graad van zelfvernedering en zelfvernietiging waarin hij, ons ten goede, wegzonk; maar van daar dan ook de volkomen zaliging die er het eindresultaat van kon worden. Het Kruis met Gethsemané en straks daartegenover de Verrijzenis en de Wederopstanding zijn dan ook de twee eindpolen, waartusschen onze verdoemenis eenerzijds en onze zaligmaking anderzijds inzweven. Die twee, eenerzijds de zelfvernietiging van den Man van Smarte, en anderzijds de glorie van den Christus die aan de rechterhand Gods is gezeten, ze vormen saam één geheel, en daarom moest het lijden op 't diepst geleden worden, opdat een zaligheid zonder grenzen kon worden toegezegd en straks toebedeeld.

Dit nu was het Goddelijk program, dat van het Paradijs af voor de terugbrenging van de Paradijsglorie in het Raadsbesluit Gods was vastgelegd. Een program waarvan wij de klare doorwerking niet overzien kunnen, omdat het mysterie niet is op te lossen, waarom Eva met Satan in aanraking moest komen, en zulks, zóó dat uit die schijnbaar zelfs oppervlakkige aanraking alle jammer in hemel en op aarde, ja zelfs de lijdens- en stervensnoodzakelijkheid van den Christus voortsproot. Doch die noodzakelijkheid eenmaal voor vast ondersteld en aangenomen, dan was er geen verlossing en verzoening door mindere toewijding en mindere zelfopoffering mogelijk. Maar dan vormen ook eerst de algeheele zelfopoffering en straks de algeheele triomf en zegepraal van den Christus als vanzelf de in haar onderling verband onmisbare en rechtstreeks zich bij elkaar aansluitende gebeurtenissen, die saâm het volmaakte heilige plan boden, dat uit het teloor gegane Paradijs eenmaal in het vernieuwde en aldus volmaakte Paradijs zou terugleiden. En blijkt nu uit de Evangeliën, dat de Christus na zijn Verrijzenis, in stede van aanstonds in zijn volle glorie op te treden, zich integendeel in een halfdoorzichtige gedaante, als bij de Emausgangers, schuil hield, om eerst met zijn Hemelvaart in de volle glorie op te stijgen, wat anders spreekt hier dan uit, dan een teederlijk zich terugtrekken, opdat de herkenning voor zijn Jongeren mogelijk zou zijn, en de overgang geleidelijk zou intreden, die eens elk kind van God voor den Christus in zijn glorie zal doen nedervallen. Juist om straks volkomen genoten te kunnen worden, moest aanvankelijk een schaduw den vollen glans van den Christus tot zelfs nog voor zijn Jongeren omsluieren.

Dr. A. K.

Amsterdam, 16 Mei 1919.

Komt de Generale Synode, die in 1920 zal gehouden worden, naar we hopen, onder gunstiger condities saam, zoodat de arbeid dezer Synode niet door allerlei storende elementen van buiten zal beïnvloed worden, dan mag ook verwacht worden, dat deze Synode ernstig haar aandacht zal wijden aan de groote vraagstukken, die ons kerkelijk leven aan de orde stelt. Welke deze vraagstukken zijn, hebben we reeds vroeger uiteen gezet. Herziening van onze Belijdenisschriften, van onze Liturgie en van onze Kerkenorde zijn de drie desiderata. De *Heraut* heeft reeds jaren geleden op de noodzakelijkheid van een herziening dezer drie gewezen. En deze roepstem heeft in onze kerkelijke pers vrij algemeen weerklank gevonden. Het staat thans aan de Kerken zelf om deze vraagstukken op het agendum der Synode te plaatsen. En we twijfelen niet, of dit zal ook geschieden. Het zou niet goed wezen, dat zulke vraagstukken wel telkens in den boezem der Kerken aan de orde kwamen en dat de Generale Synode toch zich over deze vraagstukken niet kon uitspreken, omdat men nagelaten had deze vragen bij de Synode aanhangig te maken.

Het deed ons daarom leed, dat de Kerkeraad van Amsterdam een voorstel om deze punten op het Synodaal agendum te brengen afwees, en zelfs toen gevraagd werd op welke gronden deze weigering berustte, het stilzwijgen bewaren bleef. Het had ons juister toegeschenen, wanneer de bezwaren, die in den Kerkeraad tegen dit voorstel ingebracht waren, publiek waren uitgesproken. Er had dan een discussie kunnen volgen, die de zaak zelf tot meer helderheid en klaarheid zou gebracht hebben. De zaak, waarom het gaat, is voor heel ons kerkelijk leven van te hoog belang, dan dat zij aldus in den doofpot kan worden gestopt.

Maar al zijn deze bezwaren niet officieel ter kennis van ons kerkelijk publiek gebracht, toch lekte wel zooveel uit, dat het niet moeilijk valt deze bezwaren hier weer te geven. Daar ze vermoedelijk niet alleen in den Amsterdamschen Kerkeraad, maar ook elders zullen aangevoerd worden, is het daarom zeker gewenscht, dat we deze bezwaren openlijk mededeelen en tegelijk onderzoeken in hoeverre zij metterdaad steekhoudend zijn.

Het eerste en voornaamste bezwaar, dat is ingebracht, was, dat een generale revisie van onze Belijdenisschriften in strijd zou wezen met ons Gereformeerd beginsel. Zulk een generale revisie is in de 16e eeuw door de Remonstranten geëischt en onze Gereformeerde vaderen hebben zich toen met hand en tand tegen zulk een generale revisie verzet. Zelfs was het pertinente verzet tegen dezen eisch der Remonstranten, die ook door de Overheid was overgenomen, een der oorzaken, waarom het consent voor het houden eener Generale Synode niet kon verkregen worden. En hoe zou men dan thans dezen eisch, die zoo beslist en pertinent door onze Gereformeerde vaderen afgewezen was, overnemen en aan de Generale Synode voorstellen? Wat alleen geoorloofd is, is dat wie bedenking heeft tegen een bepaald stuk der Confessie, deze bedenkingen, met de gronden uit Gods Woord waarop dit bezwaar rust, aan de Generale Synode mededeelt en de Generale Synode dan over deze bedenkingen een uitspraak doet. Dat zou dus de weg zijn, die ook thans zou moeten gevolgd worden.

Dit argument, dat, indien het juist was, den weg voor een generale revisie van meet af zou toesluiten, schijnt echter sterker dan het is. Wanneer onze Gereformeerde vaderen bedenking hadden tegen een generale revisie, dan golden die bezwaren een resivie *zooals de Remonstranten die eischten*. De Remonstranten hadden principieele bedenkingen tegen den geheelen inhoud onzer belijdenisschriften; ze beweerden, dat daarin tal van dingen stonden die niet overeenkomstig Gods Woord waren; en in plaats van nu deze bezwaren te formuleeren en de stukken aan te wijzen, waartegen hun bezwaar ging, wilden ze dat een Generale Synode de geheele Confessie en den geheelen Catechismus zou toetsen aan Gods Woord, om daaruit weg te laten of daarin te veranderen, wat volgens hen met Gods Woord niet in overeenstemming was. Tegen zulk een generale revisie der Belijdenisschriften nu hebben onze Gereformeerde vaderen zich terecht met hand en tand verzet. Niet, omdat niet elk stuk van de Belijdenis aan Gods Woord mag getoetst worden, en ieder, die op grond van Gods Woord bezwaren tegen de Confessie heeft in te brengen, deze niet aan het oordeel der Synode mag onderwerpen, maar omdat het niet aangaat de Confessie als geheel in staat van beschuldiging te stellen, zonder dat men daarvoor de gronden heeft aangegeven. Zulk een revisie, als de Remonstranten bedoelden, ging uit van de onderstelling, dat de Confessie vele dingen behelsde, die met Gods Woord in strijd waren. Ze diende om de Confessie als geheel in staat van beschuldiging te stellen en verdacht te maken. En dat nu zou reeds met elken regel van het recht in strijd wezen. Een rechter gaat niet zitten om op een generale aanklacht, dat iemand verdacht is, heel zijn leven te onderzoeken. Er moet een bepaalde aanklacht tegen hem ingediend worden. En alleen over die bepaalde aanklacht doet de rechter uitspraak. Maar hier is meer. De Confessie is niet een stuk, dat plotseling in het midden der Kerk is neergeworpen, maar de historische uitdrukking van wat het geloof der Kerk is. De Kerk zelf heeft daarin uitgesproken, wat ze meent, dat op grond van Gods Woord de waarheid is. En al mag dit oordeel der Kerk feilbaar wezen en daarom ieder lid der Kerk het recht hebben tegen deze Confessie bezwaren in te brengen, de Kerk zelf kan niet beginnen met deze Confessie, die de uitdrukking van haar geloof is, als geheel aan een onderzoek te onderwerpen, of zij wel met Gods Woord overeenstemt.

Indien door wie dan ook, in ons midden, de eisch van zulk een generale revisie gesteld was, dan zou niemand beslister dan de *Heraut* zich tegen zulk een eisch verzet hebben. Van een dogmatisch bezwaar tegen den inhoud der Confessie, van een willen losmaken van onze Kerken van den band aan de Confessie, van een in staat van beschuldiging stellen van de Confessie als geheel, is geen sprake. Met datgene wat onze Confessie belijdt, zijn wij het van ganscher harte eens. Ons bezwaar is dan ook allerminst, dat wat in de Confessie en den Catechismus staat, niet in overeenstemming met Gods Woord zou wezen. Wij zijn geen Remonstranten, die met allerlei heimelijke bedenkingen tegen de leer der Gereformeerde Kerk, die zoo heerlijk en bezield in onze Belijdenisschriften tot uiting is gekomen, rondloopen en nu onder het mom van een algeheele revisie de Kerken zouden willen bewegen de fijne puntjes van de Belijdenis af te slijpen, water in den kostelijken wijn te doen en allerlei ongereformeerde denkbeelden in de Confessie binnen te loodsen. Onverzwakt en onverwrikt zullen we den inhoud van onze Belijdenis, die door het bloed der martelaren is bezegeld en waarin we een kostelijke gave eeren, door God aan onze Kerken in Nederland geschonken, aan het nageslacht overleveren. Wat we alleen willen is, dat onze Kerken in haar Confessie zich ook zullen uitspreken over de ernstige vraagstukken, die in onzen tijd aan de orde zijn gekomen. Een Confessie mag geen petrefact worden. De leiding des Heiligen Geestes staat niet stil met de Dordtsche Synode van 1618/'19. Er zijn in onze dagen heel andere ketterijen en afwijkende richtingen opgekomen dan in de dagen onzer vaderen. De Kerk heeft ook tegenover deze nieuwe ketterijen zich op grond van Gods Woord uit te spreken. Dat alleen is het doel, waarom we een revisie van de Confessie en den Catechismus vragen. De eisch, dat we niet van een generale revisie zullen spreken, maar bepaalde stukken in de Belijdenis zullen aanwijzen, waartegen we bedenking hebben, is dus onhoudbaar. We hebben tegen geen enkelstuk van de Belijdenis dogmatische bezwaren. Niet tegen wat er staat gaat onze bedenking, maar tegen hetgeen in de Confessie en met name in den Catechismus ontbreekt. We vragen geen herziening van den inhoud der Confessie, maar een uitbreiding van den inhoud om beter gewapend te zijn tegen de vijandige machten van het ongeloof, die zich in onze eeuw tegen de Kerk hebben opgemaakt.

Kan reeds uit dien hoofde een beroep op wat onze Gereformeerde vaderen over zulk een algemeene revisie der Belijdenisschriften geoordeeld hebben, niet opgaan, ook formeel is dit beroep niet juist. Een algemeene revisie, mits deze niet den dogmatischen inhoud raakte, is door onze Gereformeerde Kerken nooit afgewezen. De Synode van Antwerpen in 1566 heeft onze Confessie, zooals deze door Guido de Bres was opgesteld, wel degelijk aan een algemeene revisie onderworpen, want schier elk artikel is toen herzien, verkort of, wat de formuleering betreft, juister gemaakt. Ook op de Dordtsche Synode in 1618—19 is wederom hetzelfde geschied, want ook toen is de geheele tekst van de Confessie aan een revisie onderworpen. Tegen zulk een revisie hebben onze Kerken dan ook nooit bezwaar gemaakt. Op de Fransche Synoden was het zelfs regel, dat telkenmale de Confessie in haar geheel werd voorgelezen en gevraagd werd, of iemand tegen de uitdrukkingen in de Confessie ook bezwaar had. En waarom zou dan, nu meer dan drie eeuwen sinds deze laatste revisie zijn voorbijgaan, ook thans een Generale Synode niet zulk een generale revisie mogen ondernemen? Hoe hartelijk we ook met den inhoud van onze Confessie instemmen, toch zal wel niemand beweren, dat niet op meer dan één punt een nauwkeuriger formuleering gewenscht en noodzakelijk is. Er zijn stukken in onzen Catechismus, die zonder eenige schade voor het geloofsleven, veel korter zouden kunnen behandeld worden, zooals de leer der Sacramenten, en er zijn andere die noodzakelijk een veel breeder behandeling vereischen. En wat is zulk een revisie anders dan wat en de Synode van Antwerpen en die van Dordt hebben gedaan?

De inaugureele oratie van Prof. Buytendijk.

J.l. Vrijdag heeft de nieuw benoemde hoogleeraar in de Faculteit der Geneeskunde aan de Vrije Universiteit Dr. F. J. J. Buytendijk zijn inaugureele oratie gehouden, waarbij hij als onderwerp koos: *Oude problemen in de Moderne Biologie*.

Van deze rede, die met bekwamen spoed reeds in druk verschenen is, geven we hier het korte persverslag weer.

Hedenmiddag aanvaardde Prof. Dr. F. J. J. Buytendijk het Hoogleeraarsambt aan de Vrije Universiteit met een rede over: „Oude Problemen in de Moderne Biologie."

Na een inleidend woord, waarin er op gewezen wordt dat de wetenschap in hare beste uitingen het geluk van de menschheid heeft gezocht, wijst spreker op de verantwoordelijkheid van den natuuronderzoeker tegenover den student, en aan deze verantwoordelijkheid is niet voldoende voldaan, wanneer men zich bij zijn onderwijs van theoretische bespiegelingen onthoudt. Deze negatieve werkzaamheid zou stellig reeds een heilzamen invloed hebben tegenover de apodictische zekerheid, waarmede menige levenstheorie wordt verkondigd. De problemen der biologie grijpen echter diep in ons voelen en denken in, en al naar het oordeel dat de wetenschap over het leven zich vormt, wijst zij ook den mensch zijn wezen, herkomst en toekomst aan. Een blik op de wetenschappelijke producten van onzen tijd en nog meer eenige philosophische bezinning doet ons inzien, dat alle biologie vanuit een vooraf bepaalden grondslag wordt onderwezen en opgebouwd, vanuit beginselen, die hoewel zelf vaak verzwegen, hun stempel drukten op de verwerking der feiten. Deze beginselen wortelen in de persoonlijkheid van den onderzoeker.

Voor den experimentator doet zich nog een ernstige vraag voor, n.l. met welke onderzoekingen van de bijna oneindig vele hij zich aal bezig houden. Dit hangt af van de problemen welker oplossing de bioloog zoekt. Het kan ons niet verbazen, dat de belangrijkste problemen ook de oudste zijn.

De mensch en zijn wezen, de levende natuur en hare verschijning veranderden niet. Hetgeen dat geweest is dat is nu, en wat wezen zal, dat is alreeds geweest; geldt ook voor de vragen, die in het menschelijk hart oprijzen, als hij de veelheid en eenheid in de natuur gadeslaat.

Eenige der voornaamste oude problemen worden door spreker toegelicht en de richting geschetst, waarin de moderne biologie deze meent te moeten oplossen. Als zoodanig noemt spreker:

Mechanisme of vitalisme?

De beteekenis van het psychische in de levende natuur?

Praeformatie of epigenese?

De doelmatige samenhang van levende en doode natuur?

De eerste vraag, een oud probleem, dat reeds in de Grieksche wijsbegeerte voorkomt, wordt door de moderne biologie verschillend beantwoord. In den regel voelt de physioloog, die zich met de functie van gedeelten van organismen bezig houdt, het meest voor de mechanistische opvatting. De oorzaak hiervan is te zoeken in de methode, het levend object in deelen te verdeelen. Wie dit doet heeft reeds a priori de meening aanvaard, dat hij het object van zijn onderzoek als deelbaar, dus als materie opvat. Het juiste bewijs van de rechtmatigheid dezer analytische methode zou gegeven zijn, indien, evenals bij een machine, na de analyse de synthese uitvoerbaar was. Dit is, zooals bekend, tot dusver niet mogelijk geweest. Spreker meent echter, dat het voorbarig zou zijn in deze mislukking het bewijs te zien, dat de werkzaamheid van vele organen niet als van physico-chemische machines zou zijn te verstaan. Voor de functie van vele organen is dan ook de vraag mechanisme-vitalisme voor ons nog niet oplosbaar te achten.

Bij de studie van de organismen in hun geheel en ook bij de bestudeering van complexfuncties, zooals voeding, ademhaling, bloedsomloop, is het onmogelijk physico-chemische beschouwingen als verklaringsgrond te geven.

De bewijzen voor het vitalisme zijn op het terrein van de erfelijkheid, ontogenese en het handelen der dieren. Voor deze verschijnselen is vooral langs logischen weg aangetoond dat de machinetheorie hiervan nooit de verklaring zou geven. Dit zoeken naar de logische grondslagen van de biologische wetenschap is van groote beteekenis.

Een der meest krachtige bewijsgronden voor de werkzaamheid van immaterieele factoren in het organisme zijn het handelen der dieren. Dit nu brengt spreker tot het tweede probleem: De beteekenis van het psychische in het leven. Dit probleem is ouder dan de vraag mechanisme-vitalisme. Immers reeds in het ongeschoolde denken wordt leven en dood vereenzelvigd met bezield en onzield. Deze tegenstelling is een onuitroeibaar denkbeeld van de menschheid, dat wel vaak door de wetenschap is bestreden, doch om ook telkens weer met klem te worden verdedigd. Welbewust van de gevaren, meen ik toch dat de officieele wetenschap goed zou doen meer dan tot dusverre met deze onuitroeibare denkbeelden van de menschheid rekening te houden en niets aan hare waardigheid zou afdoen door hare belangrijkste, niet technische uitspraken, aan de natuurlijke intuïtie te toetsen.

Doen wij dit, dan wenden wij ons zeker wel voor alles tot de denkbeelden en intuitieve uitspraken van hen, wier geschriften voor ons evident getuigen, dat zij de Waarheid verkondigen. De H. Schrift spreekt zich met nadruk uit omtrent het bezield zijn van alle levend schepsel, omtrent een zieleleven met name ook van het dier.

Moge de wetenschap alle zielsbestaan bij het levende organisme hebben willen loochenen en met de navolgers van Descartes de dieren als automaten beschouwen, deze opvatting bleef strijden tegen onze innerlijke overtuiging.

De uitkomsten van de moderne vergelijkende psychologie hebben deze overtuiging in het gelijk gesteld. Een jonge wetenschap bestudeert het gedrag, de »behavior" der dieren. De dierpsychologische verschijnselen voeren tot de erkenning van het bestaan, van de dierpsyche. Ook de vraag of er tusschen menschen- en dierenziel een verschil bestaat, heeft de moderne biologie ter hand genomen. Zoover thans het onderzoek gaat, bevestigt het de grondgedachte, die in de Schrift zoo klaar is neergelegd, n.l. dat er tusschen menschen- en dierenziel een onoverbrugbaar principieel verschil bestaat. De specificiteit van elk dier psychologische verschijnselen voert tot het aannemen van prae-existente factoren in het psychische.

Het derde oude probleem, praeformatie of epigenese, kwam in dezen vorm in de eerste helft der zeventiende eeuw voor. In de moderne biologie heeft Weismann de praeformatieleer in materialistischen vorm verdedigd. Het blijkt echter, dat er logische bezwaren tegen de determinantenleer bestaan. Hoe ook, door Driesch is aangetoond, dat men praeformatie moet aannemen. Door dezen, evenals door de theistisch denkende onderzoekers wordt een immaterieele praeformatie aangenomen. Vanuit dit gezichtspunt wordt het probleem evolutie of creatie bezien. Is dit een volledige tegenstelling? Indien men onder evolutie de theorie verstaat volgens welke alle dier- en plantenvormen uit een soort oerorganismen zich hebben ontwikkeld en deze oerorganismen uit de doode stof, en men zich voorstelt als ware dit alles geschied door toevallige in- en uitwendige krachten, dan is de tegenstelling evolutie-creatie een volledige.

De moderne biologie huldigt echter andere evolutietheorieën. Deze evolutie-theorieën leeren praeformatie en voerden tot de opvatting, zooals deze onlangs door Prof. Bolk is ontwikkeld. Voor de moderne evolutieopvatting bestaat geen andere uitweg, dan aan te nemen, dat bij het ontwaken van het eerste leven een nieuw beginsel van groote gecompliceerdheid optrad. In ieder geval werd de wet omne vivum ex vivo volgens de evolutieleer eenmaal op wonderlijke wijze verbroken, volgens de Schrift geschiedde dit meermalen, althans nog eenmaal n.l. bij het ontstaan van den mensch. Nader ontwikkelde spreker het verband tusschen scheppingsleer en natuurlijke verklaringen en meent, dat van een eigenlijken strijd thans weinig sprake meer kan zijn.

Het laatste probleem dat spreker behandelt, is de harmonische doelmatigheid der geheele natuur. Het einddoel in de natuur is voor de wetenschap niet te kennen, maar twee belangrijke geschriften wijzen er op, dat de overtuiging van een doelmatige samenhang van alle natuurverschijnselen bevestigd wordt. Henderson toonde dit aan voor het verband tusschen doode stof en leven. Erich Becher voor de levensverrichtingen van verschillende organismen onderling. De gedachte van een harmonisch doelmatige eenheid, welke niet op bloedverwantschap berust, maar op een ontspringen uit eene Gedachte, op eene werking van eene Macht, werpt een helder licht op talrijke verschijnselen van wederkeerige doelmatigheid in planten- en dierenrijk.

Met de gebruikelijke toespraken besloot spreker zijne redevoering.

Voor deze rede, waarmede Prof. Buytendijk zijn hoogleeraarsambt aanvaardde, zijn we hem dankbaar. Was reeds vroeger, vooral uit zijn proefschrift, gebleken, welke kostelijke gaven voor de wetenschap hem geschonken zijn, in deze oratie werd ons meer geboden dan een rijpe vrucht van zijn wetenschappelijke studie; er spreekt uit deze oratie een man van beginsel, die niet aarzelt ook op het gebied der wetenschap uit te komen voor wat hij gelooft.

Met groote bezonnenheid heeft Prof. Buytendijk aangetoond, hoe de groote problemen, die zich op het terrein der natuurwetenschap voordoen, ook door de moderne theologie niet tot oplossing kunnen worden gebracht en dat met name het »leven« voor de wetenschap een mysterie is en blijft. Maar zoo beslist mogelijk keert hij zich tegen de mechanisch-materialistische opvatting en toont aan, hoe ook de nieuwere onderzoekers van de biologische verschijnselen steeds meer van deze materialistische opvatting terugkomen. Hij heeft zich daarbij gewacht voor de klip, waarop zoo menig apologeet vervalt, om uit de overvloedige veelheid van meeningen, die op dit gebied verkondigd worden, een en ander bijeen te zoeken en dit met de theïstische opvatting van de wordingsgeschiedenis van het levende in overeenstemming te brengen. Een dergelijke »Vermittlung« acht hij beneden de waardigheid van de wetenschap en wij zouden er aan willen toevoegen, eveneens beneden de waardigheid van het geloof. »De feiten der Schrift en de feiten der natuur«, zegt hij, »zijn beide even waar. Vrede of bemiddeling moet alleen verkregen worden tusschen elkaar vijandige elementen. Ons geloof en onze wetenschap zijn niet elkaar vijandig, maar zijn harmonisch vereenigd en verwezenlijkt in onze eigen persoonlijkheid. Dat is de ideëele toestand, waarvan de werkelijkheid slechts een zwakke afschaduwing kan zijn. In de interpretatie van de feiten der Schrift en der natuur dwalen wij maar al te vaak en zien dan ook maar al te spoedig conflicten en al te spoedig overeenstemmingen" (blz. 25).

Maar hoezeer deze ernstige les ons tot voorzichtigheid manen moet, aarzelt Prof. Buytendijk toch niet, ook bij de problemen, die hij behandelt, telkens er op te wijzen, welke solutie de H. Schrift ons geeft. Al heeft de wetenschap bijv. alle zielsbestaan bij het levende organisme willen loochenen en met de navolgers van Descartes de dieren als automaten willen beschouwen, Prof. Buytendijk wijst er terecht op, hoe de officieele wetenschap toch goed zou doen meer dan tot dusver te rekenen met de onuitroeibare denkbeelden van de menschheid en met name met de uitspraken van hen wier geschriften voor ons evident getuigen, dat zij de Waarheid verkondigen. En de H. Schrift spreekt zich met nadruk uit omtrent het bezield zijn van alle levend schepsel, omtrent het zieleleven met name ook van het dier (blz. 15). Zoo geeft de Heilige Schrift ons vastigheid ook ten opzichte van deze biologische problemen; maar ze doet meer dan dat, zij geeft ons ook een antwoord op de vragen, die de wetenschap niet beantwoorden kan.

Ze doet dat met name ten opzichte van het ontstaan van het levend organisme en van den mensch, omdat zij leert, dat beide aan een scheppingsdaad Gods hun ontstaan te danken hebben (blz. 28) en ze verklaart ons ook, wat het einddoel is van heel de natuur, wat Prof. Buijtendijk met een schoon citaat aan Guido Gezelle ontleend, duidelijk maakt, waar deze het „Schrijverke" op de vraag: wat schrijft gij toch? antwoorden laat:

Wij schrijven, en kunt gij die lesse toch
niet lezen, en zijt gij zoo bot?
Wij schrijven, herschrijven en schrijven nóg,
den heiligen Name van God!

Is de Hervormde Kerk een schijnkerk?

XXI.

Juist omdat men in de Hervormde Kerk telkens met zooveel nadruk zegt, dat men zich van de Kerk nooit mag afscheiden, zoolang deze Kerk nog geen valsche Kerk